

PEER REVIEWER KISBÉREN AVAGY HOGY LESZ VALAMI TUDATOS? ¹

KASSAI-FARKAS ÁKOS DR., osztályvezető főorvos, c. egyetemi docens
Batthyányi Kázmér Szakkórház, Pszichiátriai Rehabilitációs Osztály
E-mail: akos@kassai-farkas.hu

DOI 10.23716/TT0.24.2020.25

Absztrakt

Osztályunk 2016-ban indult. Feladata III progresszivitási szinten pszichiátriai rehabilitációt biztosítani klienseink számára. Működésünkben ennek megfelelően az első perctől fogva, mind a belső, mind a kifelé irányuló kollegiális kapcsolattartás és információcsere alapelvárás.

Az előjegyzéshez a kollégák „kórrajzkivonat” részletességű dokumentumban fogalmazzák meg a klienssel kapcsolatos terápiás célt, a kliens a felvétel előtt és motivációs kérdőív visszaküldésével jelzi „elkötelezettségének” mértékét.

A heti program alapján egy kliens átlagosan 1580 percet (26 óra) tölt terápiás foglalkozásokon hetente, 6 héten át. Ehhez kb. heti 630 percnyi (10,5 óra) stáb megbeszélés tartozik, ahol ugyancsak a kliensekre fókuszálunk.

A kliens távozásakor természetesen zárójelentést kap, de az előjegyző kolléga is kap egy személyes hangú levelet tőlem. Ezek un „Levelek Kisbérrel”, azokat a tapasztalatokat és észrevételeket tartalmazzák, melyek a kolléga további ambuláns munkáját segíthetik. Pl. azok a mozzanatok, reakciók, munkamódok, melyek ugyan nem érik el a klinikai relevancia szintjét, de a kliens attitűdje miatt fontos lehet. Az utóbbi hónapokban e levelek kapcsán személyes kommunikáció indult el a kollégákkal.

Ezekről a történésekről szól tanulmányom.

Kulcsszavak: Kisbér, csoportterápia, motiváció, visszajelzés, rehabilitáció

A Hálózatok a tudományágakban c. kétnapos rendezvény az „Értékmérés és innováció a tudományban” című konferencia sorozat részeként került megrendezésre 2019-ben. A rendezvény lehetőséget teremtett arra, hogy a közel három évvel ezelőtt indult kisbéri Batthyány Kázmér Szakkórház pszichiátriai rehabilitációs osztálya ismételten megmutathassa magát.

¹ A hivatkozott konferencián elhangzott előadás írásos változata

Egy évvel korábban ugyanebben a konferencia sorozatban “A ritmus a tudományágakban” rendezvényén osztályunk zeneterápiás munkájáról már beszámoltunk “A ritmus az egészség, a ritmus hiánya a betegség, avagy a ritmus fontossága a pszichiátriai rehabilitáció zeneterápiájában” című előadásunkban. Az előadás írásos változata megjelenés alatt.

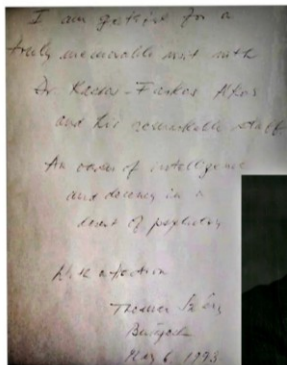
Azért bocsájtottam ezt előre, mert az az előadás/írás is jól mutatja a kollegiális kapcsolat szerepét az osztály működésében.

A népi bölcsesség szerint az ember az első házát az ellenségének építi, a másodikat a barátainak és a harmadikat saját magának. Ebben az állításban nem a mesék hármasság tagozódása a fontos, hanem az, hogy az ember képes tanulni saját hibáiból és képes változtatni, új elemeket megtanulni és beépíteni saját koncepciójába.

Személyes élettörténetem is példázza ezt. 1987-ben lettem osztályvezető főorvos a Szolnok megyei Hetényi Géza Kórház újszászi I.sz. pszichiátriai osztályán. Az Orczy kastélyban a pszichiátriai osztály működését **Balázs-Piri Tamás** szelleme lengte körül. A sajátos viszonyok közepette vagy éppen ellenére jól működő terápiás közösség alapjait tette le. Megtanította a stábot a szocioterápiák fontosságára, a nagycsoport jelentőségére. Az a szerencse ért, hogy nagyon demokratikus szemléletű, jól képzett stábot örököltem. Itt sokat tanultam a foglalkozásterápián belül a munkaterápia fontosságáról is. Annak a szakmapolitikai “kulturkampfnak” folytatásaként melyet Balázs-Piri elkezdett, indítottuk útjára a táncversenyeket, és az amatőr festők kiállításait a kastélyban. 5 éves újszászi “egyéni továbbképzés” után megpályáztam a Nyíró Gyula kórházban megüresedett pszichiátriai osztályvezetői állást. A szerencse itt is mellém szegődött. A nagy múltú intézményt briliáns nevek fémjelzik: **Zsakó Károly, Nyíró Gyula, Haitsh Emil** (példaképem). Itt is együtt dolgozhattam olyan nővérekkel és ápolókkal, akiket Haitsh Emil képzett ki. Ebben a közegben a valódi nappali kórház (day hospital), a művészetterápia, a mozgásterápia és a morenoi pszichodráma egészítette ki terápiás repertoáromat. Itt megpróbálkoztunk a szakmai szemantikában elképzelhetetlen kísérlettel. *Hogyan lehet egy akut felvételes pszichiátriai osztállyal együtt működtetni egy terápiás közösségszerű formációt.* Az itt töltött évek alatt kórházépítésbe is bele tudtam kóstolni. Terveim alapján a KÖZTI megtervezte az 1997-ben átadásra került új pszichiátriai pavilont. Ezen évek párját ritkító alkalma volt, hogy un. zöldmezős beruházással pszichiátriai osztály épült. Ebben a házban már a XXI. századi elvárásokra is igyekeztünk felkészülni; kis ágyszámú, összkomfortos kórtermek, csoportszobák, foglalkoztatók, ambulanciák, stb. Tanulságos volt, ahogy **Thomas Szasz** (Szász Tamás 1920-2012) professzor emeritus /Syracuse/ támogatta és véleményezte munkánkat (1.kép).

I am a grateful for a truly memorable visit with dr.Kassai-Farkas Ákos
and his remarkable staff.
An oasis od intelligence and decency in a desert of psychiatry.

Hálás vagyok dr.Kassai-Farkas Ákosnak és figyelemreméltó személyzetének az
igazán emlékeztető találkozásáért.
Az intelligencia és a tisztesség oázisa a pszichiátria atvratagában.

I am grateful for a
truly memorable visit with
Dr. Kassai-Farkas Ákos
and his remarkable staff.
An oasis of intelligence
and decency in a
desert of psychiatry.
K. Kassai-Farkas
Thomas Szasz
Budapest
May 6, 1993

Thomas Szasz
Máj. 6. 1993.

2. ábra Thomas Szasz (Szasz Tamás) professzor emeritus

Itt vált világossá számomra, hogy a rehabilitációs munkában a sokrétű minőségi szakmai munka, minőségi körülmények között még hatékonyabb. A Nyíróben, bár az utolsó három évben már Országos Pszichiátriai és Addiktológiai Intézetnek hívták, 23 évet töltöttem.

A harmadik “ház”-ban már egyesíteni tudtam a korábbi évtizedek tapasztalatait. Kisbéren rendelkezésemre állt egy vadonatúj zöldmezős beruházással megépült, 30 férőhelyes, korszerű 1–2–3 ágyas, fürdőszobás, kábel TV-s kórtermeket, megfelelő mennyiségű csoportszobát, foglalkoztatót magába foglaló infrastruktúra. Tekintettel arra, hogy Kisbéren a pszichiátriának nem voltak hagyományai, így az osztály indulása előtt több hónapos házi át/és továbbképzéseket tartottam a szakdolgozóknak. Ők korábban úgynevezett szomatikus osztályokon (belgyógyászat, sebészet, mozgásszervi rehabilitáció) dolgoztak. Haitsch és Balázs-Piri nyomdokain elsősorban a terápiás közösség elveire, pszichopatológiára és klinikumra oktattam őket. A szakdolgozók többségében helybéliek és a tatabányai egészségügyi szakiskolában képződtek.

A diplomások érkezése egyfajta „suttagó propaganda” eredménye volt. Pszichiáter érkezett Tatabányáról, Budapestről, pszichológus helyből, Bábolnáról, és Budapestről, művészetterápeuták Tataról és Budapestről.

Szakképzésük elsősorban Pécshez, Budapesthez és Szegedhez köthető. Izgalmas feladat volt a lassan kialakult kisbéri feelingbe integrálni a különböző szakmai iskolákban képződött, más-más klinikai előélettel bíró kollégákat.

A hálózatépítés tudatos részeként az osztály elindulását követően a szakma vezetői, meghatározó személyiségei jelenlétében nyitó nagycsoportot tartottunk szimbolizálva elkötelezettségünket a terápiás közösség koncepciójának.

A 2016–2017 években a legfontosabb feladat volt felvenni a kapcsolatot a potenciális “beszállítókkal”, a pszichiátriai járóbeteg ellátókkal, osztályokkal, civil szervezetekkel, akiket negyedéves gyakorisággal tájékoztatunk induló turnusainkról. Megjelentünk és előadtunk a szakmai rendezvényeken, meglátogattunk stábokat és fogadtunk érdeklődő ellátók delegációit. Így volt vendégünk többek között a SE (Simmelweis Egyetem) rezidensképzésének végzős osztálya is. A fő cél, hogy minél többen halljanak rólunk, hogy beírjuk magunkat a szakmai térképbe. Intenzív szakmai munka zajlott.

A hálózatépítés második lépcsője a 2018-as év. Két fontos történést kell megemlíteni. Az egyik, hogy osztályunk a progresszivitási szinten a III-as besorolását kapta. Ez azt jelenti, hogy „rendelkezésre állás” nevesített speciális programok és a kiemelt ellátások végzésére, a szükségletnek megfelelő helyeken koncentráltan kell tudnunk biztosítani, ami a gyakorlatban az egyetemi klinikák, országos intézetek besorolásával azonos. A másik történet, hogy szakmai programunkat tovább tudtuk differenciálni és a felvett pácienseket már három truppra osztottuk, úgymint A, B és C. Ezek a truppek a páciensek terhelhetőségét jelezték pszichológiai szempontból. Az “A” truppra azok a kliensek kerültek, akik tüneteiket megoldandó problémává tudták konvertálni és így pszichoterápiára alkalmasak voltak. A “B” trupppban a tünetek mögötti lélektani jelenségekre fókuszálunk, igyekszünk pszichoterápiára motiválttá tenni a klienseket. A “C”-sek, azok, akiknél a cél — akár konkrétan is — az életminőség javítása. Fontos volt még ebben az évben, hogy megszerveztük a második outsider art művészeti táborunkat is, mely élénk érdeklődést váltott ki.

A harmadik hálózati lépcsőfok a 2019 évre tehető. Ekkor akkreditálta az egyetem a pszichiátriai rehabilitációban képzőhelyé osztályunkat. Szakmai munkánk elismerésének tekintettük a döntést. Ebben az időszakban általában már 80–90%-os ágykihasználással működött az osztály. Pilot eseményként az első páciens bevitelét a lovasterápiás próbálkozásunkba, melyet szupervízió mellett vittünk végig. Bár a lélektani terhelhetőség felvállalása (A, B, C truppek) a realitás kontroll terápiás lehetőségét hordozta, úgy döntöttem, hogy a stigmatizáció csökkentése miatt truppjainkat átnevezzük Kisbérre, Kincsemre és Imperiálra. Így kvázi elmostuk a különbségeket. Ezek a híres kisbéri ménes legsikeresebb lovai voltak. Új csoportokat indítottunk melyek indikációi személyre szabottabbak voltak a korábbi truppek indikációjánál. Elindult a “mezsgye” csoport, melybe olyan páciensek kaptak meghívást, akiknek az énhatárokkal és realitáshoz való viszonytal van problémájuk és relaxációs csoport is indult a szorongással küzdő betegeknek.

Hétfő				Kedd			Szerda			Csütörtök			Péntek		
Morgácsoló csoport 8:00-9:00 Csoportszoba				Morgácsoló csoport 8:00-9:00 Csoportszoba			Morgácsoló csoport 8:00-9:00 Csoportszoba			Vízit 3 hetente turnusváltás utáni napon 8:00-8:30			Morgácsoló csoport 8:00-9:00 Csoportszoba		
Vízit 9:00-9:30		Elbocsátó nagycsoport 3 hetente turnus váltás előtt 9:00-10:00		Stáb 9:00-9:30			Stáb 8:30-9:00			Nagycsoport Ebbőlős 8:40-9:40			Stáb 9:00-9:30		
MMFI Ebbőlős 9:45-12:00	MMFI Ebbőlős 10:15-12:00	Stáb MMFI-el egy sáton kezd Esetmegbeszélő csoport 12:00-ig		Kisbér Verbalis 1 9:30-10:30	Kincsem Mandula 9:30-10:30	Imperial Verbalis 9:30-10:30	Kisbér Zene 9:00-10:15	Kincsem Irodalom 9:00-10:15	Imperial Művészet 9:00-10:15	Stáb 9:40-10:00			Vízit 9:30-10:00		
EBÉD				Szupervízit (stáb) 11:00-12:00			Vízit 10:15-10:45			Pszichodokáció Ebbőlős 10:00-10:50			Kisbér és Kincsem Műb 10:00-11:00		
MMF2 Ebbőlős 13:00-13:50				EBÉD			Kisbér Művészet 10:45-12:00			Kisbér Verbalis 2 11:15-12:00			Imperial Szabad 11:15-12:00		
Kisbér Műb 14:10-15:00	Kincsem Kommunikáció 14:10-15:00	Imperial Szabad 14:10-15:00	Vegyes csoport Relaxáció 1 14:10-15:00	Kisbér Mandula 13:00-14:00	Kincsem Verbalis 13:00-14:00	Imperial Műb 13:00-14:00	Kisbér Művészet 13:30-14:45	Kincsem Zene 13:30-14:45	Imperial Műb 13:30-14:45	3 hetente turnusváltás utáni napon Újak Régiek Elosztó csoport Nagycsoport + 11:15-12:00			EBÉD		
Vegyes csoport Relaxáció 2 15:15-16:00				Vegyes csoport Relaxáció 4 14:15-15:00			Befogadó csoport 15:00-16:1 Turnus váltások			EBÉD			"at half past two in the afternoon" filmvetítés Ebbőlős 14:30-16:1		
AA Összejövetel Igalalkoztatás 16:10-17:30										Kisbér Irodalom 13:00-14:00			Kincsem Verbalis 13:00-14:00		
										Imperial Műb 13:00-14:00					
										Kisbér Szabad 14:00-15:30			Imperial Szabad 14:00-15:30		

1. ábra: Az osztály heti programja

A harmadik évre kialakult szakmai program (1. ábra), mely dinamikus, sokszínű, differenciált és személyre szabottabb. Pácienseink átlagosan 1580 percet, azaz 26 órát töltenek terápiás helyzetben hetente. Mi, stáb, a terápiás helyzeteken túl átlagosan heti 630 percet (10,5 óra) fordítunk a páciensekkel kapcsolatos megbeszélésekre.

Az eddig leírtak tükrözik az osztály belső hálózatát.

A másik fontos hálózat, amely az osztály életét, működését meghatározza, az a szakmai közeg, mely körülöttünk van.

1. Ebből az egyik legfontosabb maga a kórház, mely biztosítja működésünk feltételeit. Háttérét adja 'know-how'-nknak.
2. Az egyetemek (SE, ELTE, PTE, DE, SZTE, Károli) melyben egyrészt munkatársaim képződtek és képződnek, ill. ahol mi is oktattunk.
3. A Magyar Pszichiátriai Társaság mely szakmai, szakmapolitikai partnerünk. Hasonlóan a
4. Magyar Addiktológiai Társasághoz,
5. a Magyar Művészetterápiás Társasághoz, a Magyar Zeneterápiás Egyesülethez, a SIPE magyar tagozatához,
6. a Magyar Csoportpszichoterápiás Egyesülethez,
7. és a Magyar Lovasterápiás Egyesülethez.

Ezekben az elsősorban szakmai közösségekben keressük és találtuk meg azt a network-öt, melyhez magunk is tudunk hozzáadni és tudunk kapni.

1. táblázat: Az osztályról elbocsájtott betegek és a megírt személyes levelek száma

év	elbocsájtások	levelek	írásos visszajelzések
2016	32	13	0
2017	190	131	4
2018	220	165	13
2019	330	153	21

A harmadik és számomra legizgalmasabb annak a hazánkban nem szokványos kapcsolatépítésnek a modellje, melyet az osztály indulása óta gyakorlok. Miben is áll ez a próbálkozás? Osztályunkra a páciensek előjegyzése a kezelőorvosok nem egyszerű beutalójával történik pl. Kérem felvételét... stb., hanem az előjegyzés már maga egy konzultációs folyamat. Konzultáció a kezelőorvossal. Az ismertebb hasonló intézmények, mint pl. a Tündérhegy vagy a Thalassa Ház a beteg/páciens/kliens személyes meghallgatása után jegyzik elő és veszik fel pszichiátriai, pszichoterápiás rehabilitációra. Mi úgy gondoljuk, hogy osztályos kezelésünk után is javasolt, szükséges és általában indokolt is az ambuláns terápia folytatása, mely nem merül ki a gyógyszeres kezelés biztosításában. Ebből a megfontolásból helyezük fókuszba az előjegyző kollégáknál és a páciensnél is, hogy nem a gyógyszeres kezelést tekintjük elsődlegesnek, hanem azt a lélektani munkát, melyet a páciens segítségünkkel végez. Tehát osztályunkon arra teszünk kísérletet, hogy a hospitalizáció során felgyorsítsuk, intenzívebbé tegyük azt a terápiás munkát, amit a kolléga elkezdett, ill. folytatni fog a páciens távozása után.

Egy – egy páciens távozásakor természetesen részletes zárójelentést kap. De minden kolléga, aki megtisztelt bennünket előjegyzésével, betege távozását követően egy személyes levelet is kap tőlem. A levélben azokat a benyomásokat igyekszem megfogalmazni, melyek kezelésünk alatt kialakultak bennem a pácienssel kapcsolatban. Az 1. táblázat éves bontásban mutatja az osztályról elbocsájtott betegek számát, a második oszlop a megírt levelekét. A két szám között azért van eltérés, mert elég gyakran előfordul, hogy egy-egy kollégának egy levélben több páciensére is reflektálok.

Ez a kapcsolati forma, ez a személyesség, nem túl gyakori a klinikai gyakorlatban. Úgy tűnt, hogy ezt kezdetben mintha értetlenség fogadta volna, de az idő előrehaladtával egyre gyakrabban jeleznek vissza a kollégák levélben, alkalmanként több páciensükről összefoglalva. Személyes találkozásokkor pedig pozitívan élik meg a kibontakozó szakmai együttműködés lehetőségét.

Összefoglalva: az a törekvésünk, hogy a kollégákkal szoros szakmai networköt hozzunk létre, szép lassan halad előre. Egyre jobban megismerjük egymás munkájának erősségeit és egyre hatékonyabb együttműködés alakul ki, ezzel segítve a gyógyító teamjeink hatékonyságát.

Köszönöm kollégáim a szakdolgozók, a foglalkoztatók, a művészetterapeuták, a pszichológusok és az orvosok: **Agócs Noémi, Bencsik Beáta, Demetrovics Szilárd, Geiszt Tamás, Juhász Mónika és Rácz Lajos** segítségét.

Peer reviewer in Kisbér

Our department was established in 2016. Our task is to provide our clients with psychiatric rehabilitation on third progressivity level. Accordingly, both internal and external communication as well as information exchange between colleagues have always been basic requirements.

In order to schedule the clients for treatment, our colleagues state the therapeutic goal in a detailed document, and the client indicates his/her level of “commitment” before beginning the treatment, by returning a motivational questionnaire.

On the basis of the weekly programme, a client spends in average 1580 minutes (26 hours) per week in therapy for 6 weeks. This is complemented by about 630 minutes (10,5 hours) of team discussion per week, where we also focus on the clients.

Clients receive a final report upon leaving, and the colleague responsible for scheduling the clients also receives a personalized letter from the leader of the team. These so-called “Letters from Kisbér” contain the experiences and remarks that can help the colleague's outpatient work in the future. For example, the elements, reactions, working methods that do not reach the level of clinical relevance, but may be important due to the client’s attitude. Based on these letters, personal communication has begun with colleagues in recent months.

My paper introduces the details of this process.

Keywords: Kisbér, group therapy, motivation, feedback, rehabilitation

Felhasznált és javasolt irodalom

Dr. BÁLINT Mihály: *Az orvos, a betege és a betegség*, Akadémia, 1961.

HARANGOZÓ Judit: A közösségi pszichiátria, mint a közösségi alapú rehabilitáció modellje, in: *Rehabilitáció az orvosi gyakorlatban*, szerk: HUSZÁR Ilona, TRINGER László, KULLMANN Lajos, Budapest, 1999. 226–247

HARANGOZÓ Judit: Községi pszichiátria – mint a lakóhelyi rehabilitáció modellje, in: HUSZÁR Ilona, KULLMANN Lajos, TRINGER László, *Medicina* 2000. 131–146

HORVÁTH Szabolcs: A pszichiátriai rehabilitáció, In: *Rehabilitáció az orvosi gyakorlatban*, szerk: HUSZÁR Ilona, TRINGER László, KULLMANN Lajos. Budapest 1999. 376–403

HORVÁTH Szabolcs: Pszichiátriai betegek rehabilitációjának intézményes formái, In: *A rehabilitáció gyakorlata*, szerk: HUSZÁR Ilona, KULLMANN Lajos, TRINGER László, *Medicina*, 2000. 286–302

TRINGER László: *A pszichiátria tankönyve*, Semmelweis kiadó. 2019. 541–553

KASSAI-FARKAS Ákos, POP Marcel: Pszichiátriai rehabilitáció. In: *A pszichiátria magyar kézikönyve*, Szerk: FÜREDI János, NÉMETH Attila 2003. 638–647

KASSAI-FARKAS Ákos, POP Marcel: Pszichiátriai rehabilitáció. In: *A pszichiátria magyar kézikönyve*, Szerk: NÉMETH Attila, FÜREDI János, 2020. megjelenés alatt